

ЯК ЗБЕРЕГТИ СИСТЕМУ НАВЧАННЯ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ?

Відповідно до статті 27 Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» уряд мав би забезпечити «передачу видатків на підготовку робітничих кадрів у професійно-технічних та інших навчальних закладах на фінансування з місцевих бюджетів» до 1 січня 2016 року, проте передав органам місцевого самоврядування лише обов'язок фінансування. Отже, діяльність вітчизняних ПТНЗ у 2016 році має здійснюватися на основі фінансування з бюджету органів місцевого самоврядування.

ПРОФСПІЛКОВА ОЦІНКА

Такі радикальні дії є порушенням окремих статей Конституції і чинного законодавства України та можуть призвести до невірних наслідків – руйнування системи професійної освіти та неминучого скорочення робітничих кадрів, занепаду економіки країни і послаблення її обороноздатності. Така ситуація склалася через низку причин.

- Для реалізації ухвалених рішень недостатньо розроблена законодавча база. Передача обов'язків фінансування видатків на місця здійснюється без забезпечення відповідними ресурсами, що призводить до істотного додаткового навантаження на бюджети органів місцевого самоврядування.
- Практично не розроблено механізмів передачі закладів системи профтехосвіти на фінансування місцевим бюджетом, що неминуче спричинить затримку у фінансуванні ПТНЗ і може призвести до зниження рівня матеріально-технічного забезпечення закладів профтехосвіти, погіршення соціального становища учнівської молоді та педагогів, викликані зростання соціально-напруженості в суспільстві.
- Вищезазначена стаття закону України суперечить частині 3 статті 142 Конституції України, у якій мовиться: «Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою», а також ч. 3 ст. 53 Основного Закону: «Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах».
- Наведені пропозиції чинного законодавства руйнують підґрунтя реформування місцевого самоврядування, зокрема, порушують принцип суб-

сидіарності, який вимагає, щоб рішення у державі приймалися на нижчому можливому рівні, і верхні ланки управління можуть вдаватися до будь-яких дій тільки тоді, якщо їхні дії будуть ефективнішими за відповідні дії нижчих ланок.

- Передача всіх ПТНЗ на місцеве фінансування неодмінно призведе до заміни пріоритету державних потреб регіональними, що негативно позначиться на розбудові промислових галузей, у тому числі у сфері оборонно-промислового комплексу.
- Передбачений статтею 27 ЗУ «Про Державний бюджет України на 2016 рік» моніторинг фінансового забезпечення ПТНЗ державної форми власності за рахунок коштів обласних і міських (міст обласного значення) бюджетів і внесення пропозицій щодо змін до бюджетного законодавства також може виявитися запізнілим, а система підготовки робітничих кадрів в Україні припинить своє існування.

Для запобігання викладеним загрозам необхідно вжити таких заходів:

- Протягом 2016 року розробити та апробувати механізми передачі фінансування закладів системи профтехосвіти місцевим бюджетом. До визначення таких механізмів припинити дію статті 27 ЗУ «Про Державний бюджет України на 2016 рік».
- Визначити категорії навчальних закладів, які можна передати для фінансування за кошти місцевого бюджету, а які слід залишити на держфінансування, що пов'язано зі специфікою підготовки фахівців певних напрямів (гірничо-видобувна, металургійна, машинобудівна, оборонна галузі тощо).
- Визначити перехідний період протягом трьох років (2016–2018 роки) для вирішення питання оптимізації мережі закладів системи профтехосвіти.

ОФІЦІЙНО

Президентові України
Порошенку П. О.
Голові Верховної Ради України
Гройсману В. Б.
Прем'єр-міністру України
Яценюку А. П.

ЗВЕРНЕННЯ

Вельмишановний пане
Президенте!
Вельмишановний пане Голово
Верховної Ради!
Вельмишановний пане
Прем'єр-міністре!

Звертаємося до Вас у зв'язку з катастрофічною ситуацією, що склалася в системі професійно-технічної освіти України через прийняття Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік». У статті 27 цього Закону дано доручення Кабінету Міністрів України: до 1 січня 2016 року забезпечити передачу в установленому порядку видатків на підготовку робітничих кадрів у професійно-технічних та інших навчальних закладах на фінансування з місцевих бюджетів. При цьому не розроблено самих механізмів передачі закладів системи ПТНЗ на місцевий бюджет. Передача видатків здійснена без надання відповідних ресурсів бюджетам органів місцевого самоврядування. Це може призвести до незворотних наслідків – *руйнування системи професійно-технічної освіти в Україні, що негативно позначиться на економіці країни та обороноздатності нашої держави.*

Означені радикальні дії є порушенням окремих статей Конституції України, зокрема, ч. 3 ст. 142: «витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою», а також ч. 3 ст. 53: «держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах».

Передбачений в Законі України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» за підсумками I кварталу 2016 року моніторинг фінансового забезпечення професійно-технічних навчальних закладів державної форми власності за рахунок коштів обласних та міських (міст обласного значення) бюджетів і внесення в разі необхідності пропозицій щодо змін до бюджетного законодавства може виявитися запізнілим, оскільки система підготовки робітничих кадрів в Україні опинилася під загрозою припинення свого існування.

Ігнорування зазначених проблем неминуче загострить і так складний стан професійно-технічної освіти в Україні. Упродовж 1990–2015 років мережа державних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти скоротилася на 34%, а обсяг підготовки

кваліфікованих робітників зменшився на 56%. Майже не фінансується оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів. Бюджетних коштів, що виділяються на утримання професійно-технічних навчальних закладів, вистачає лише на основні захищені статті видатків (заробітна плата з нарахуваннями, комунальні послуги та енергоносії в неповному обсязі, стипендія, харчування та обов'язкові виплати дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування). Заробітна плата педагогів і стипендія учнів професійно-технічних навчальних закладів – мізерно малі та зумовлюють низьку престижність професійно-технічної освіти в суспільстві.

Незважаючи на наявні проблеми, система професійно-технічної освіти України забезпечує національну економіку висококваліфікованими робітниками. Нині у понад 800 професійно-технічних навчальних закладах державної форми власності здобувають професійно-технічну освіту більш як 300 тис. осіб за 35 напрямками та видами господарської діяльності з 500 професій. Окрім того, система професійно-технічної освіти виконує важливі соціальні функції, зокрема, забезпечує професійну підготовку дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей із неповних сімей, дітей з особливими освітніми потребами тощо, а також безробітних.

Радикальна зміна фінансування може призвести до ліквідації багатьох професійно-технічних навчальних закладів, що спричинить зростання соціальної напруженості в суспільстві, погіршення криміногенної ситуації, занепад економіки та позбавить Україну не лише євроінтеграційних перспектив, а й взагалі – перспектив зберегти статус економічно розвинутої держави. Обмежені можливості держави у фінансуванні професійно-технічної освіти можуть бути розв'язані шляхом вивчення та запровадження ефективних зарубіжних практик фінансування: цільове нормативне фінансування (Франція), фінансування за результатами (Великобританія, США), пряме фінансування приватних осіб через освітні ваучери, гранти, позики тощо (Великобри-

танія, Австрія, Бельгія, Франція), багаторівневе фінансування (США, Франція), дуальна система навчання, що поєднує державне фінансування із внесками роботодавців (Німеччина, Данія), фінансування через різноманітні схеми оподаткування підприємств, прибуткову економічну діяльність закладів освіти (у більшості країн світу) тощо.

На основі викладеного пропонуємо:

- у 2016 році продовжити фінансування професійно-технічних навчальних закладів у формі освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам;
- визначити перехідний період упродовж трьох років (2016–2018 рр.) для здійснення оптимізації мережі закладів системи ПТНЗ;
- визначити категорії навчальних закладів, які можуть бути передані на місцевий бюджет, й ті, які мають залишитися на державному фінансуванні, що пов'язано зі специфікою підготовки фахівців з певних напрямів (гірничо-видобувна, металургійна, машинобудівна, транспортна, оборонна галузі, зв'язок тощо).

Просимо Вас підтримати наші пропозиції, що дасть змогу зберегти роль держави в забезпеченні доступності та якості професійно-технічної освіти, сприятиме задоволенню потреб національної економіки у висококваліфікованих, конкурентоспроможних та професійно мобільних робітничих кадрах.

**Заступник голови Ради
Федерації роботодавців України
О. В. МІРОШНИЧЕНКО**

**Голова Федерації професійних
спілок України Г. В. ОСОВИЙ**

**Голова Профспілки працівників
освіти і науки України
Г. Ф. ТРУХАНОВ**

**Академік-секретар Відділення
професійної освіти і освіти
дорослих НАПН України, дійсний
член НАПН Н. Г. НИЧКАЛО**

**Голова Всеукраїнської Асоціації
працівників професійно-технічної
освіти В. П. ГОЛОВІНОВ**

**Члени Президії Федерації
профспілок України**

УПРОДОВЖ 1990–2015 РОКІВ

На **34%**

скоротилася мережа державних навчальних закладів та установ профтехосвіти

На **56%**

зменшився обсяг підготовки кваліфікованих робітників

